

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Michał Orzechowski

Instytut Nauk Leśnych / Wydział Leśny SGGW

Konferencja:
X-lecie bartnictwa w Puszczy Augustowskiej
8maja 2023 Augustów

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Warming Stripes for GLOBE from 1850-2018

Warming Stripes for Mexico from 1901-2018

Warming Stripes for Spain from 1901-2018

Warming Stripes for United Kingdom from 1884-2018

Warming Stripes for USA from 1895-2018

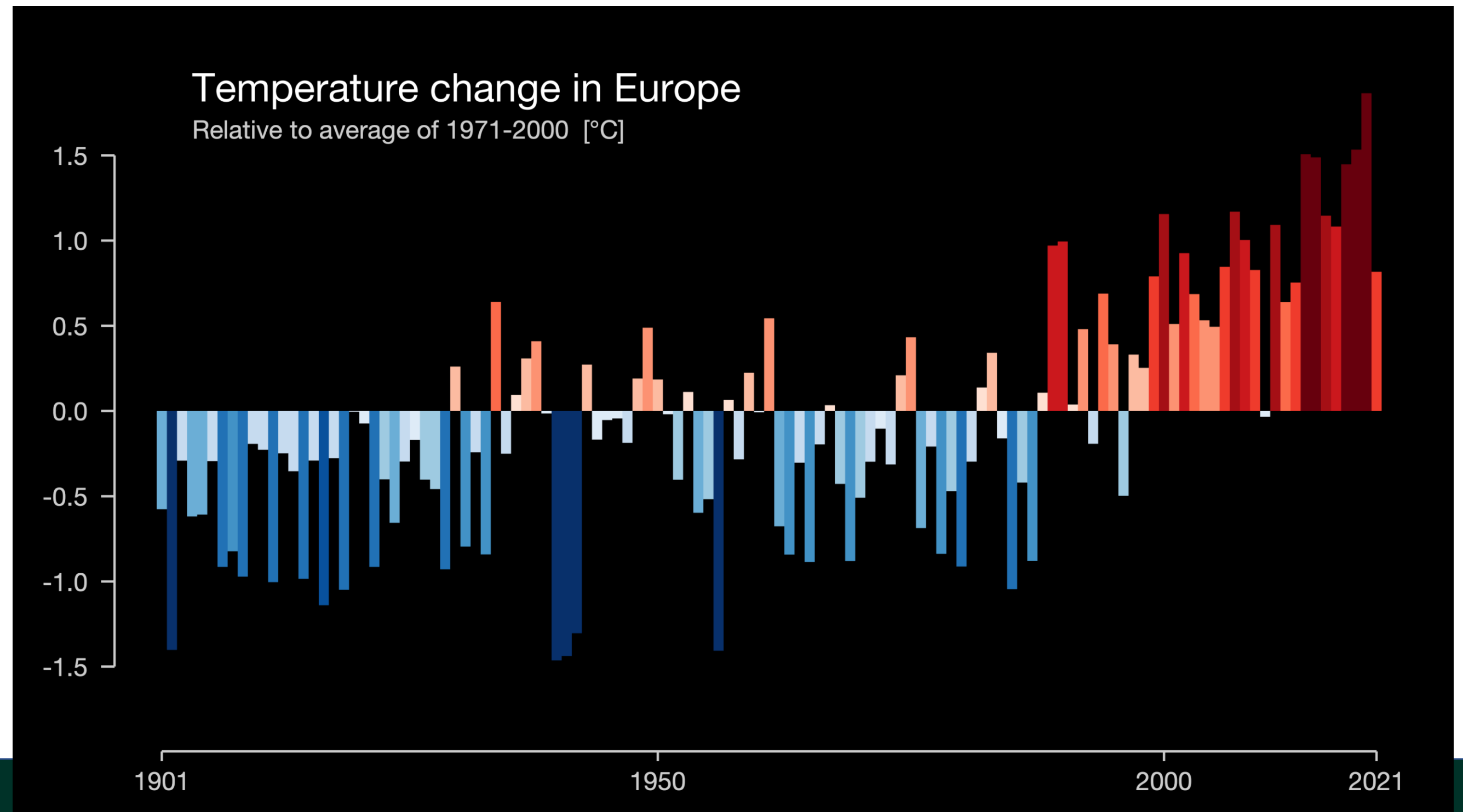
SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

#ShowYourStripes

<https://showyourstripes.info/>

@dani_elz

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

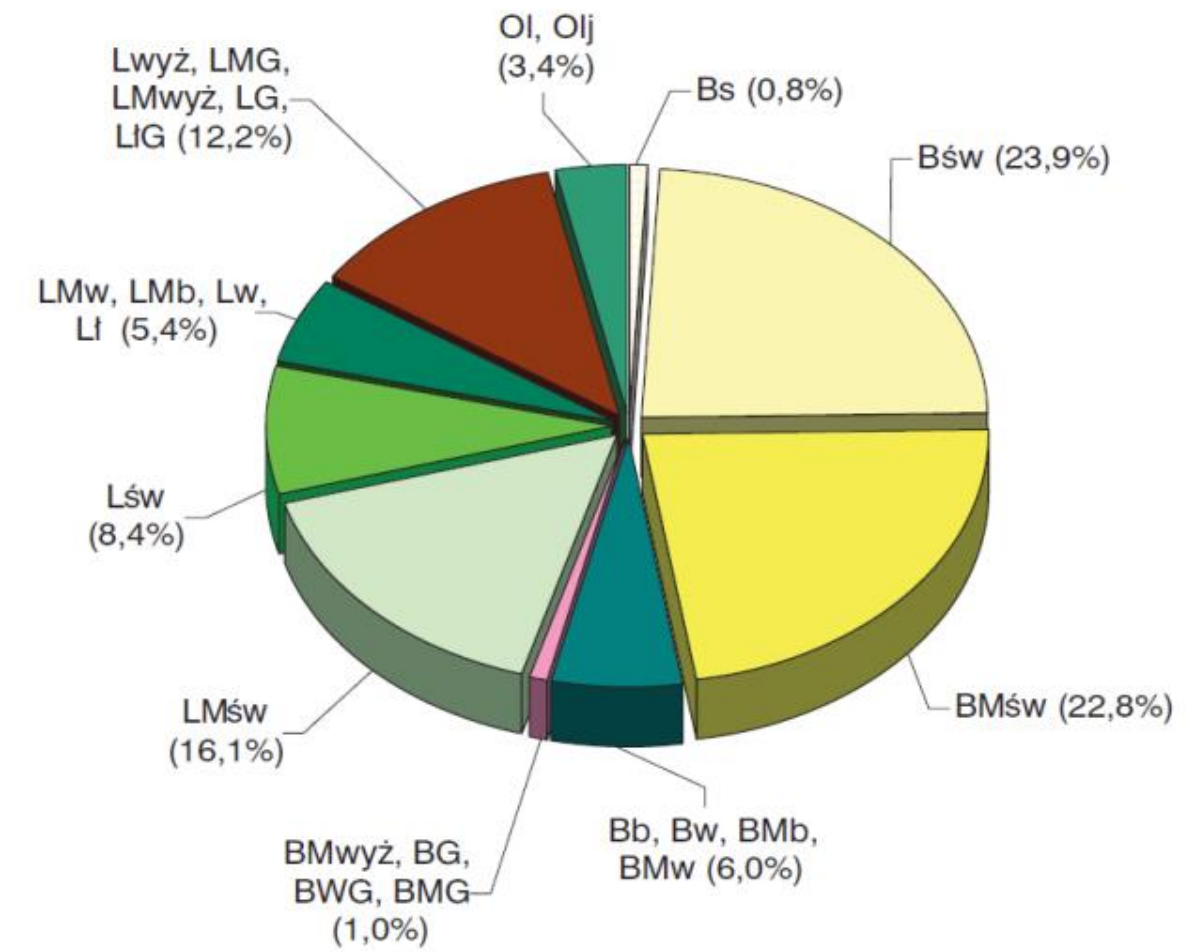
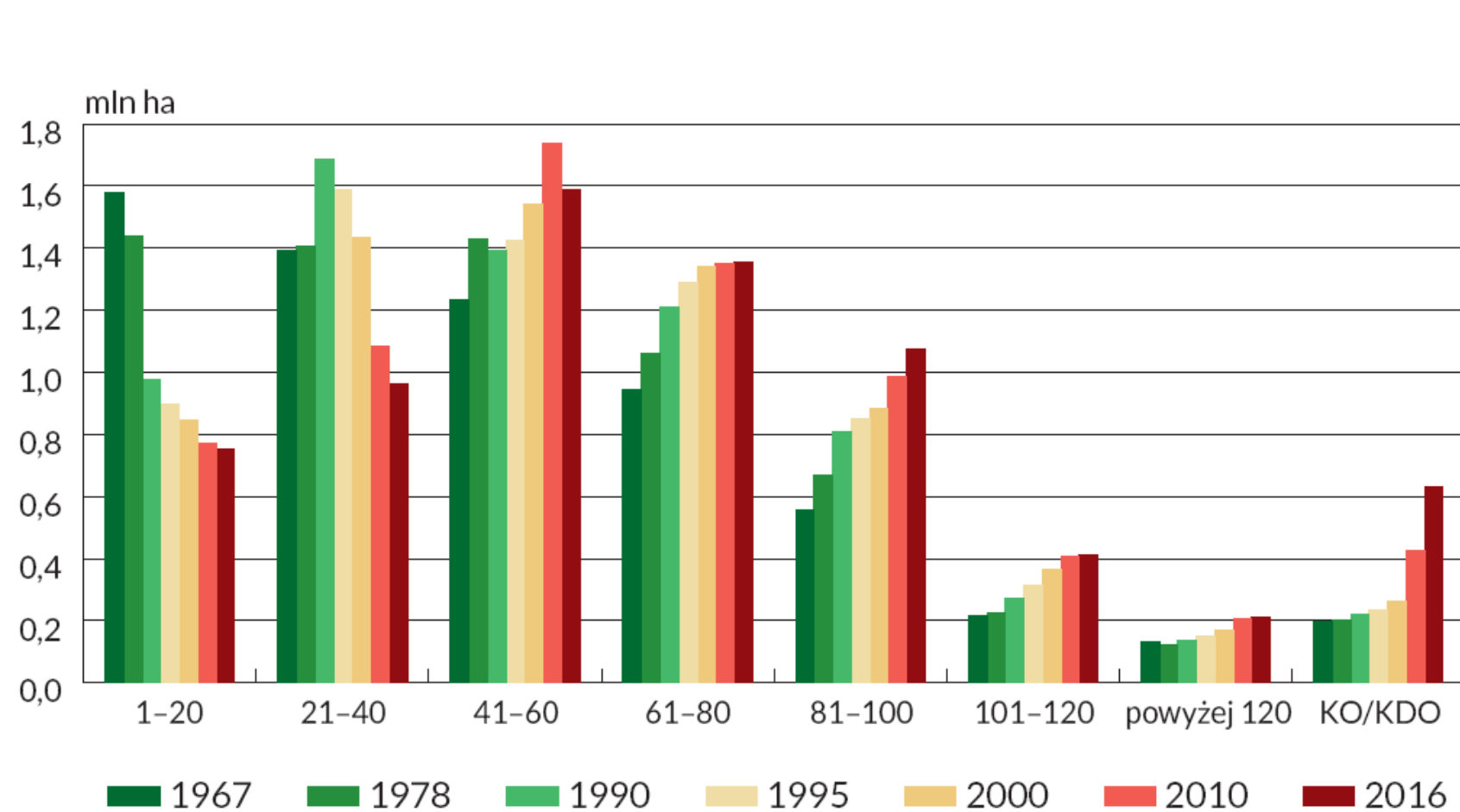
<https://showyourstripes.info/>

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

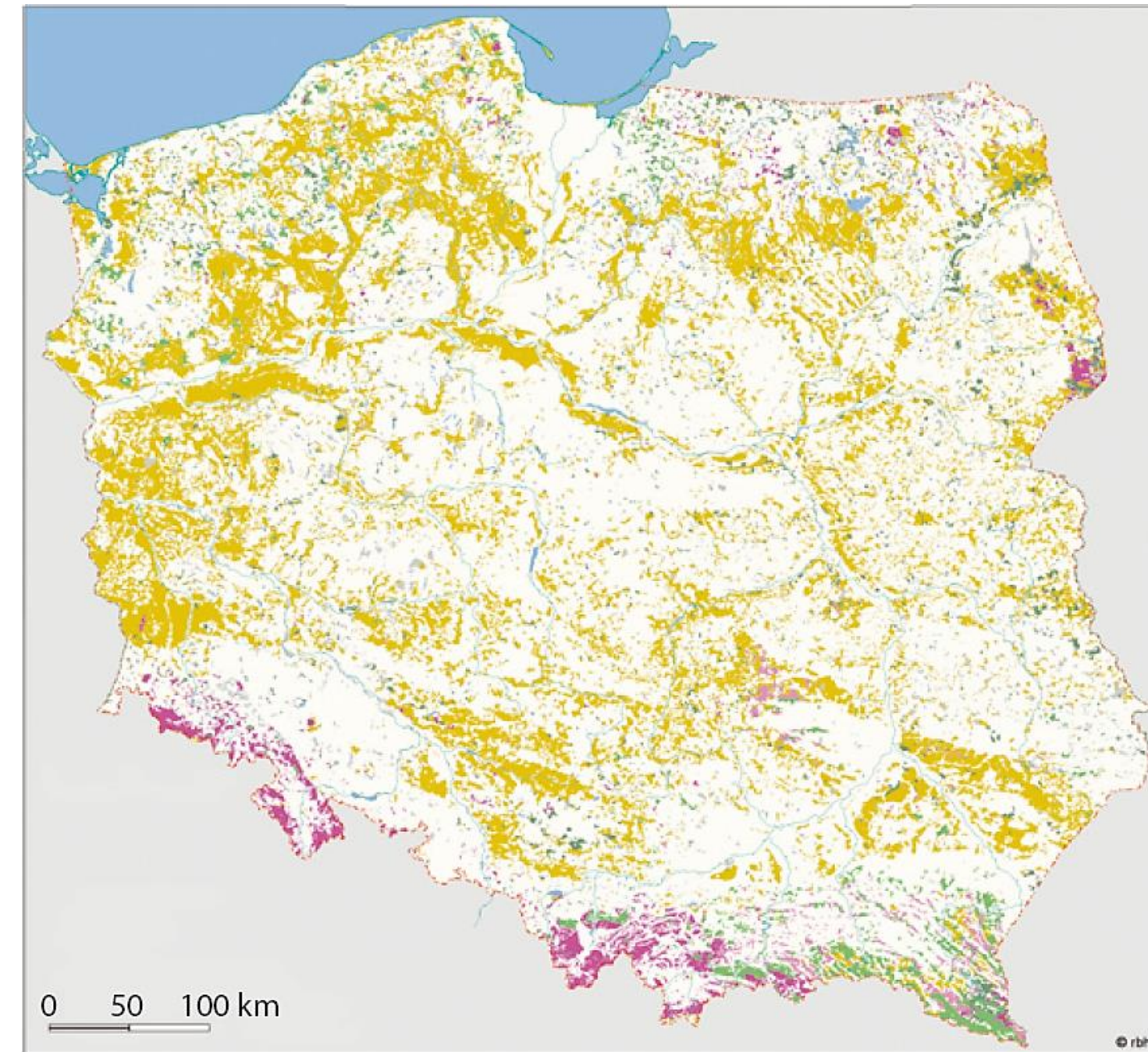
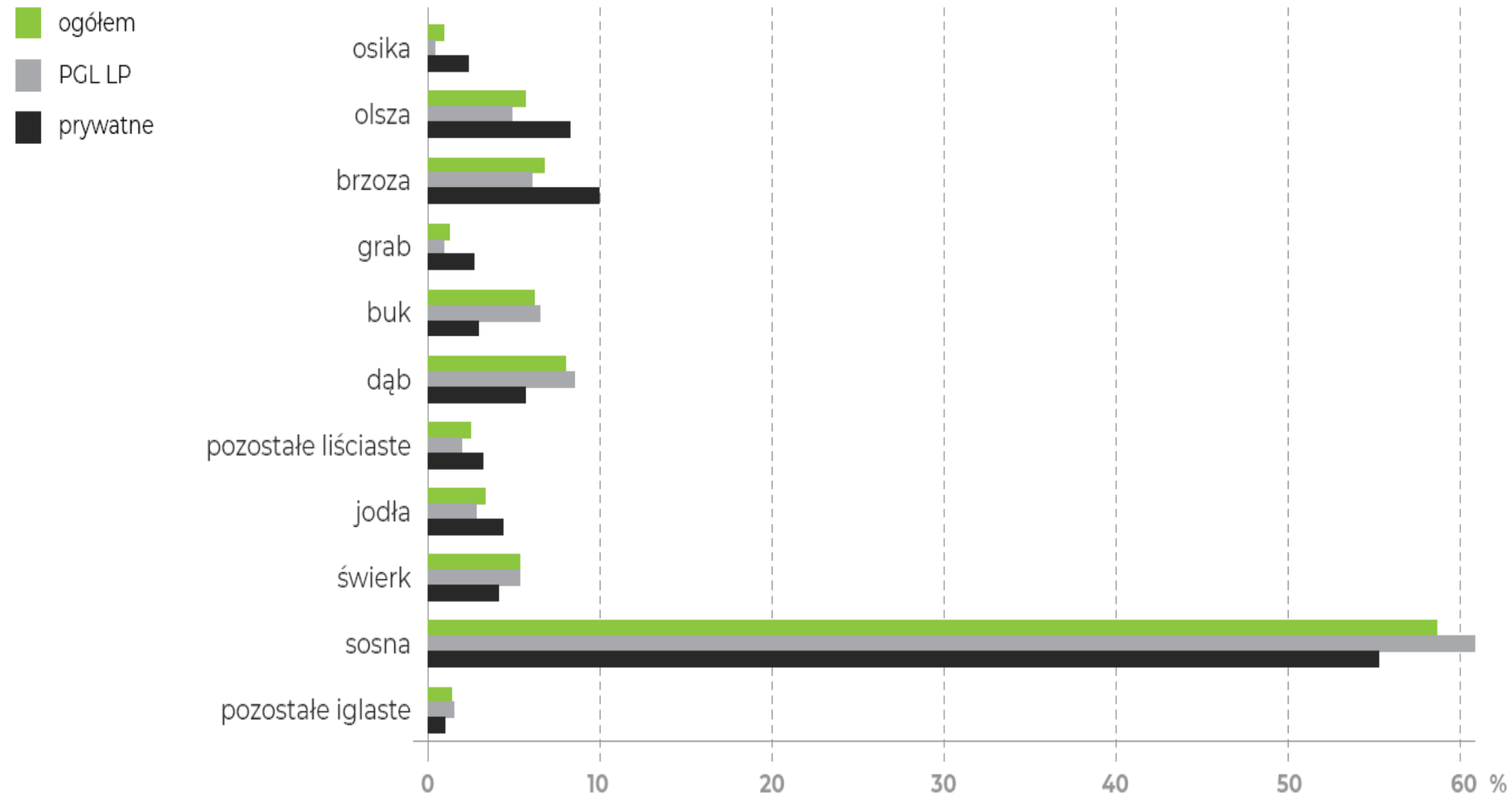
Jakie są lasy dziś w Polsce?

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie są lasy dziś w Polsce?

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Udział powierzchniowy [%] gatunków panujących w lasach wszystkich form własności,
Lasach Państwowych i lasach prywatnych (WISL 2017–2021)

Gatunki panujące

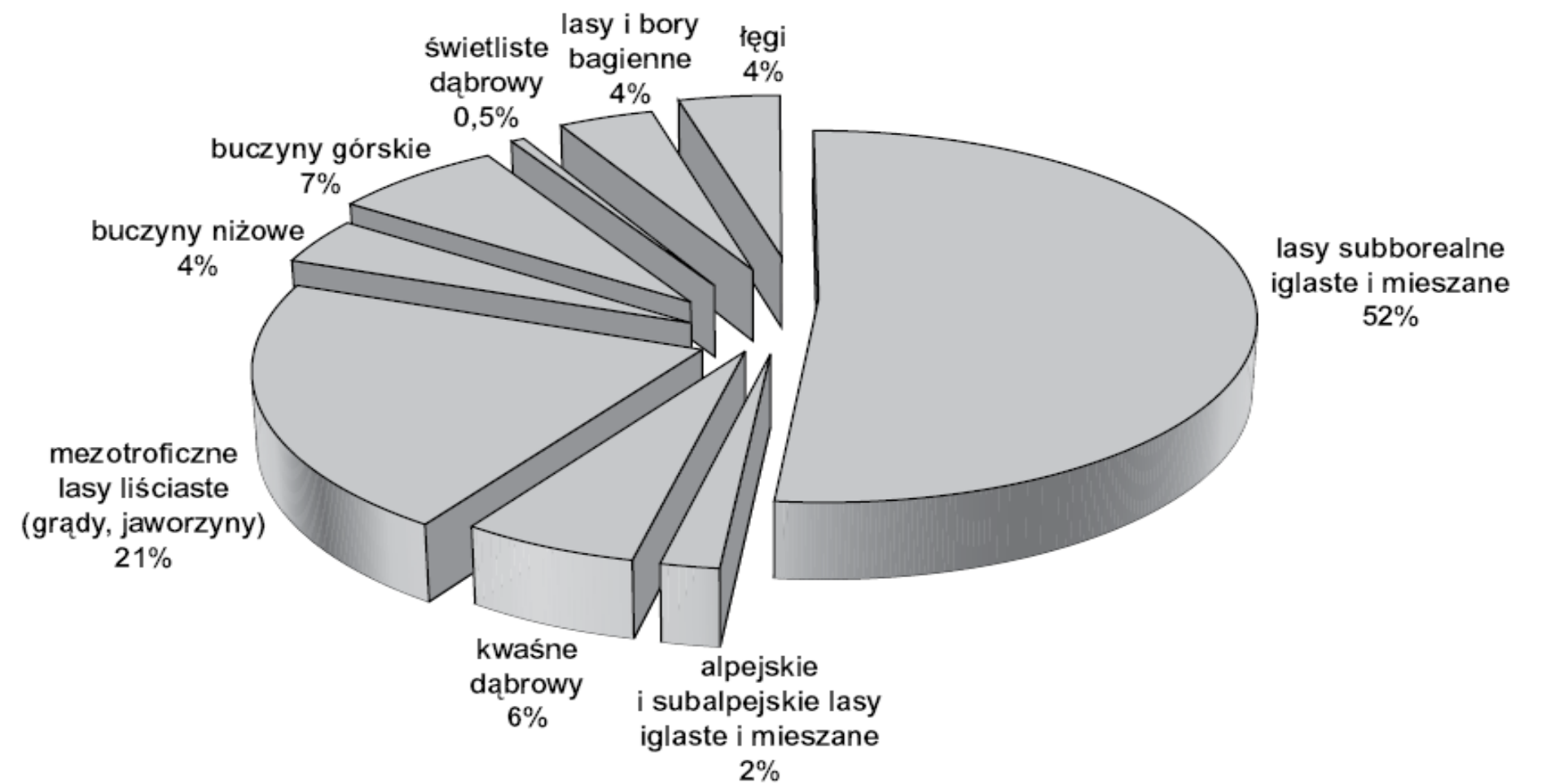
- sosna
- świerk
- buk
- dąb i liściaste twarde
- olsza i liściaste miękkie
- jodła
- kosodrzewina
- wody

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie są lasy dziś w Polsce?

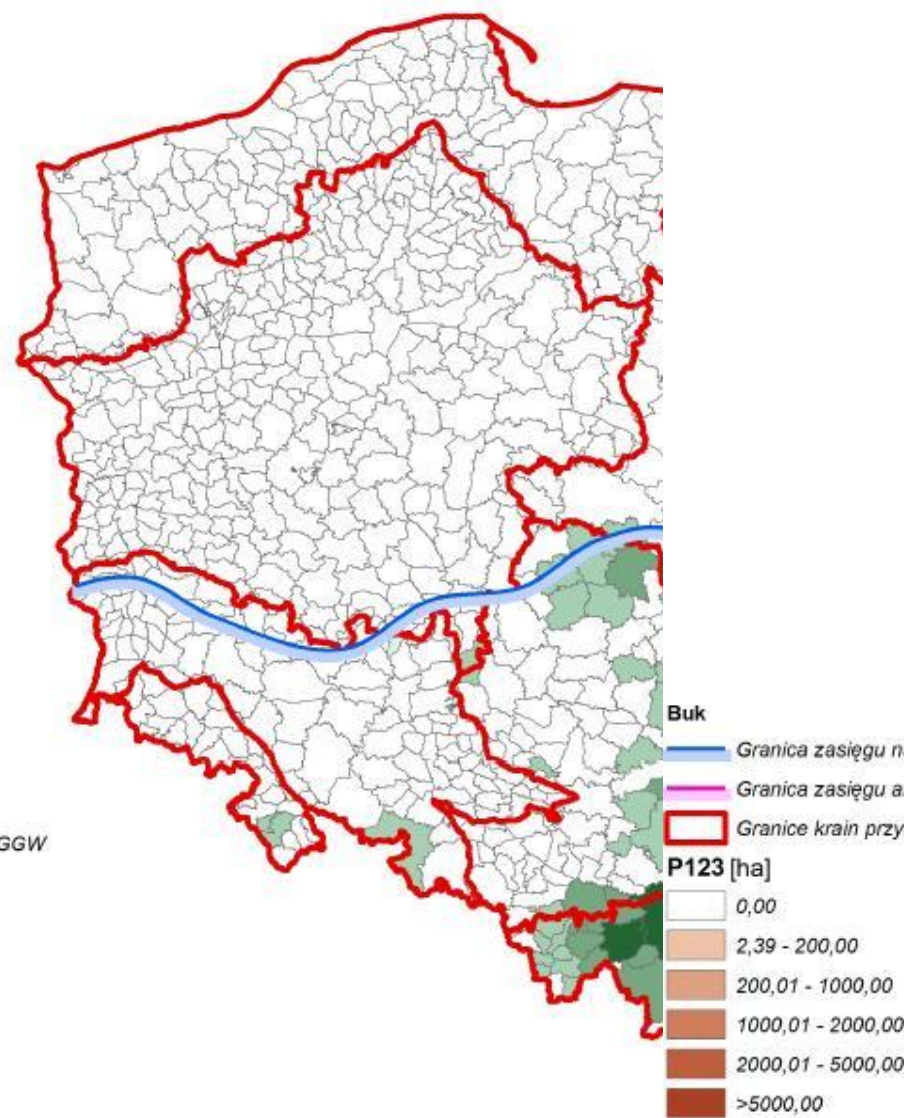
Rycina 1. Rozmieszczenie powierzchni BioSoil Forest Biodiversity w Polsce.

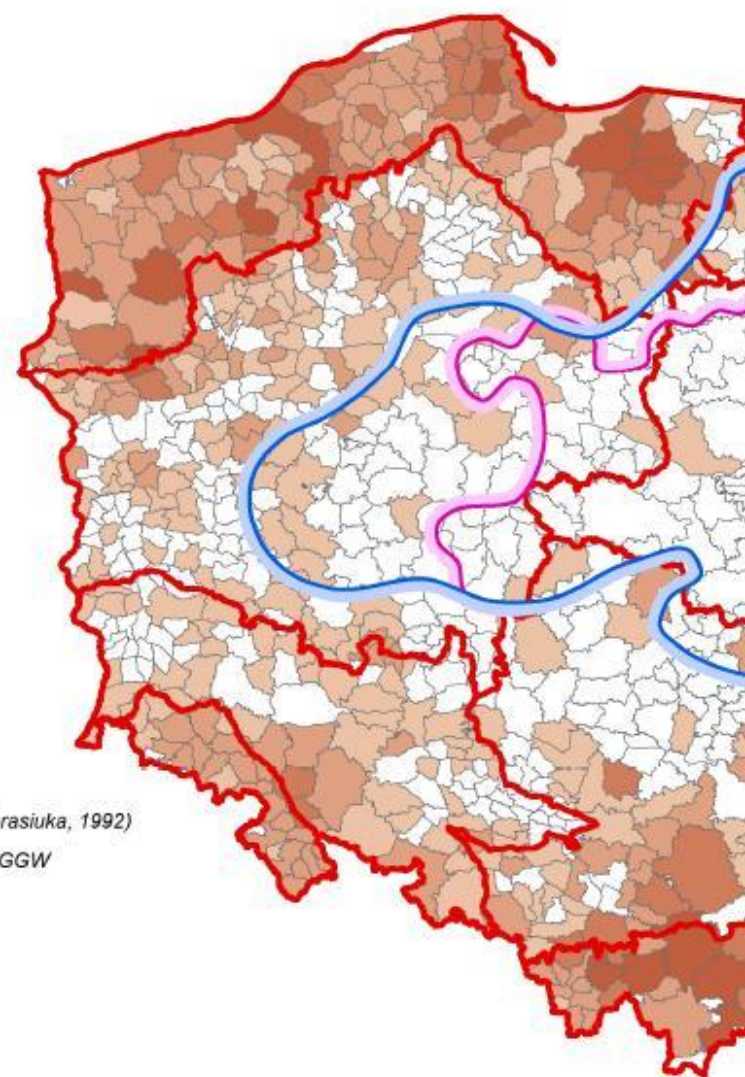
SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Stan różnorodności biologicznej lasów w Polsce
na podstawie powierzchni obserwacyjnych monitoringu
projekt *BioSoil Forest Biodiversity IBL 2008*

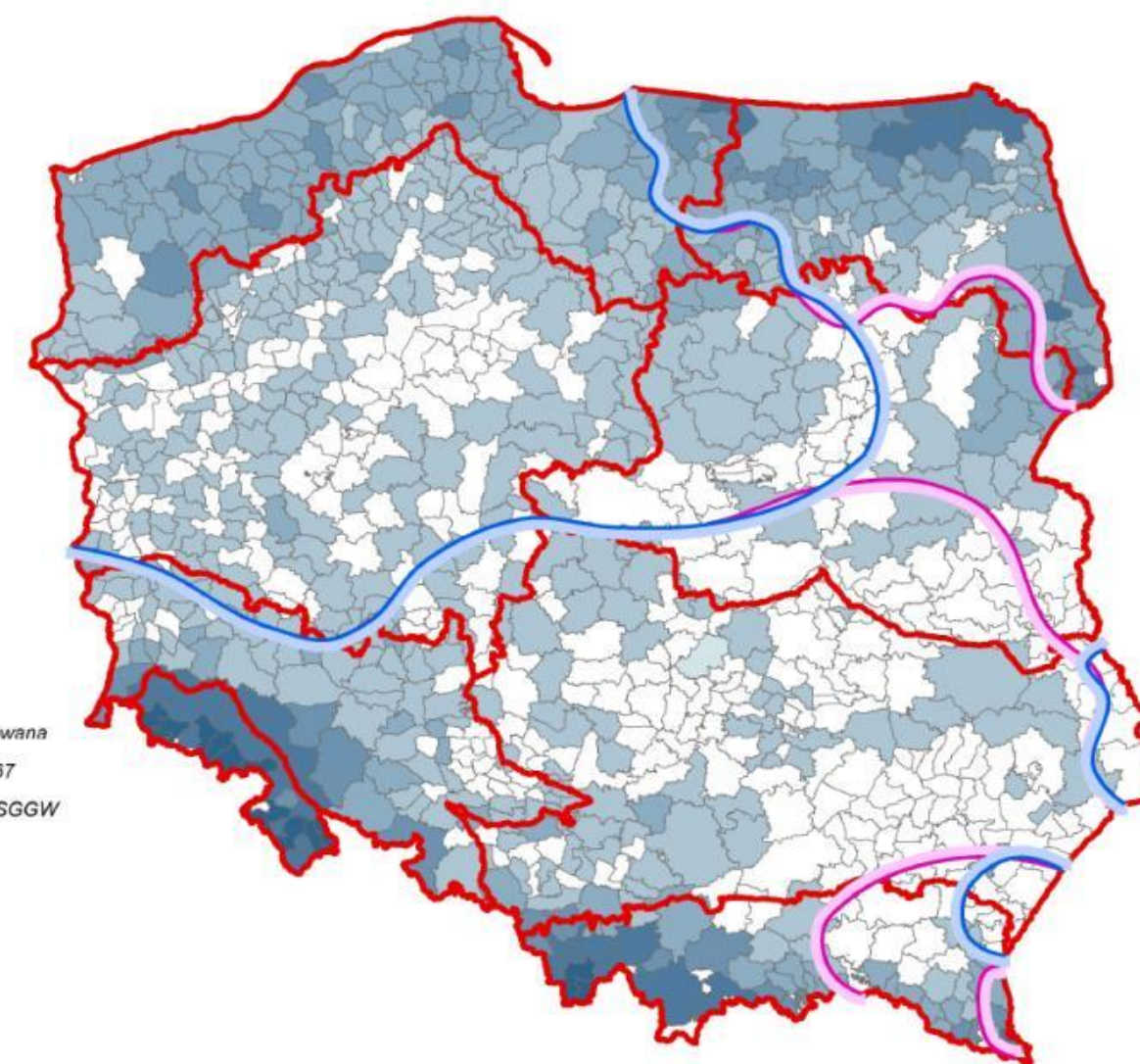
Jodła

Buk

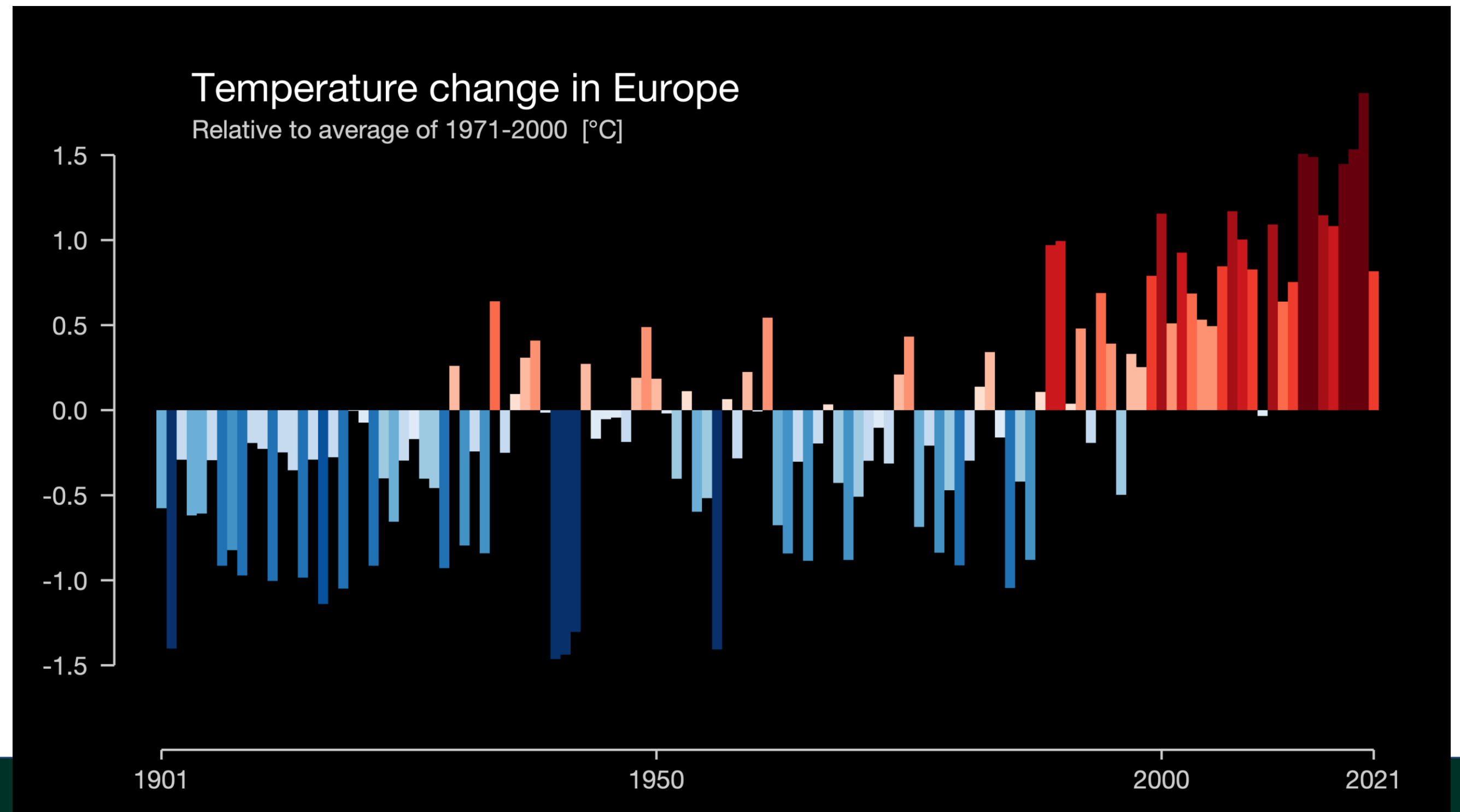

Świerk

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

<https://showyourstripes.info/>

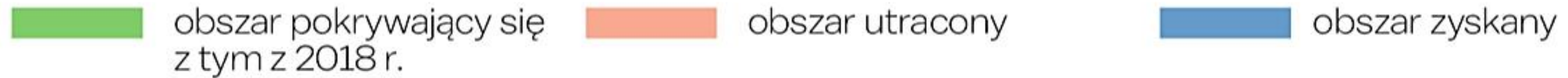

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

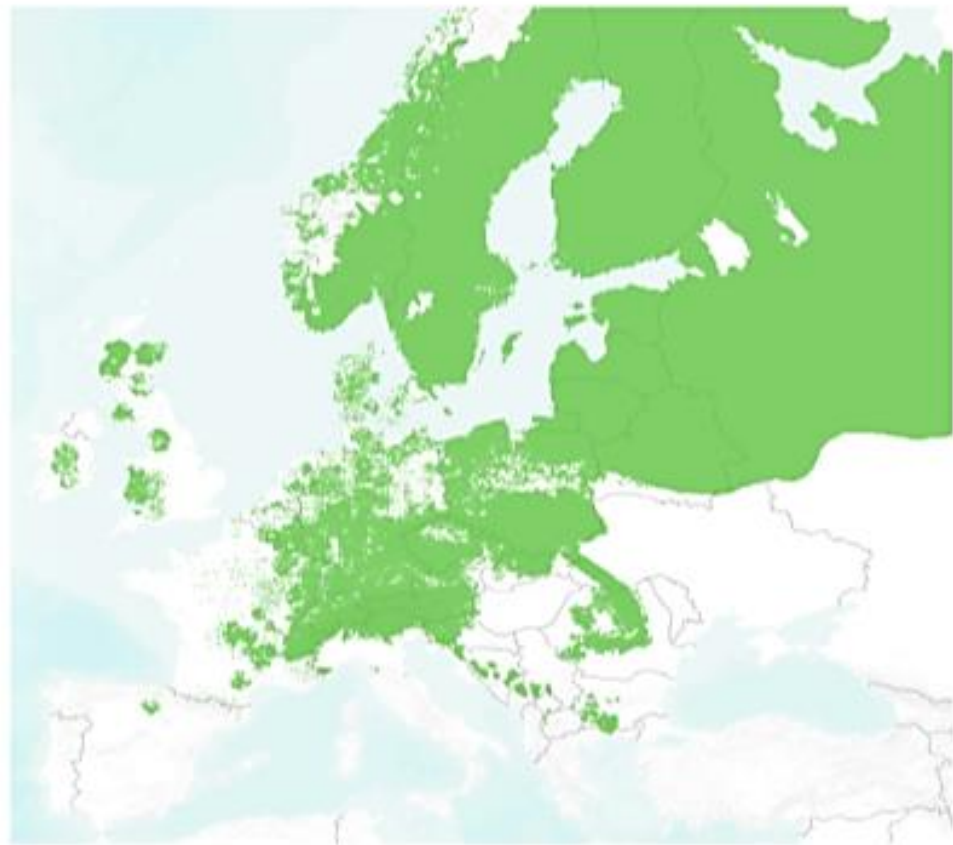

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

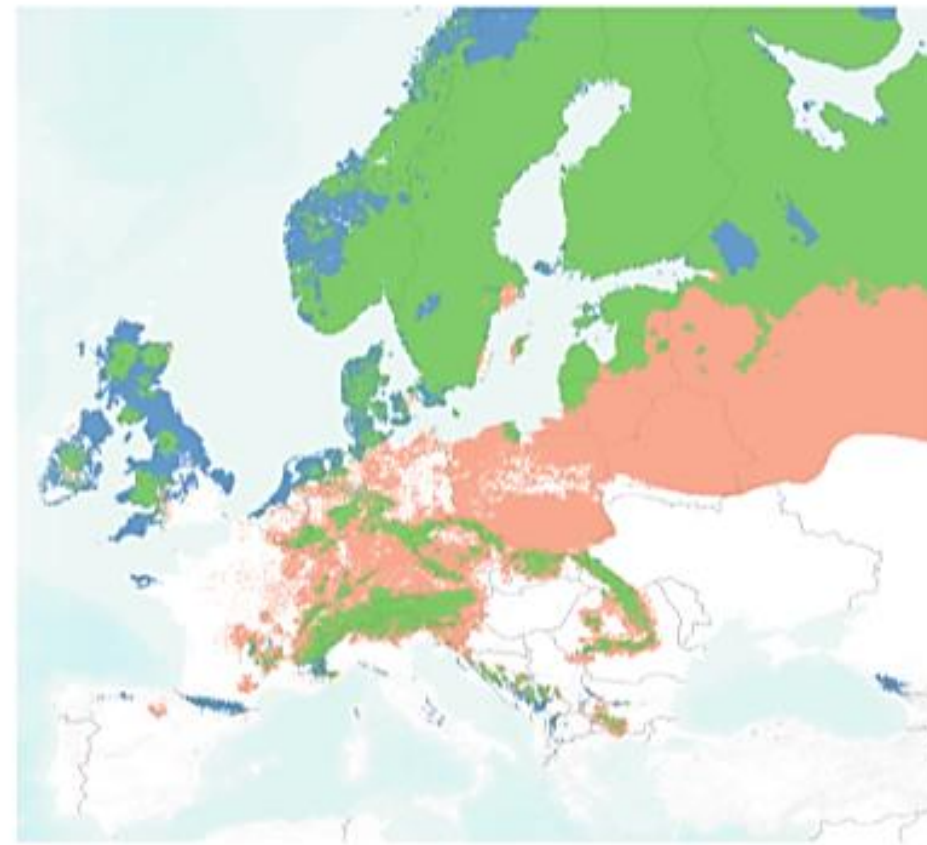
Jakie będą lasy?

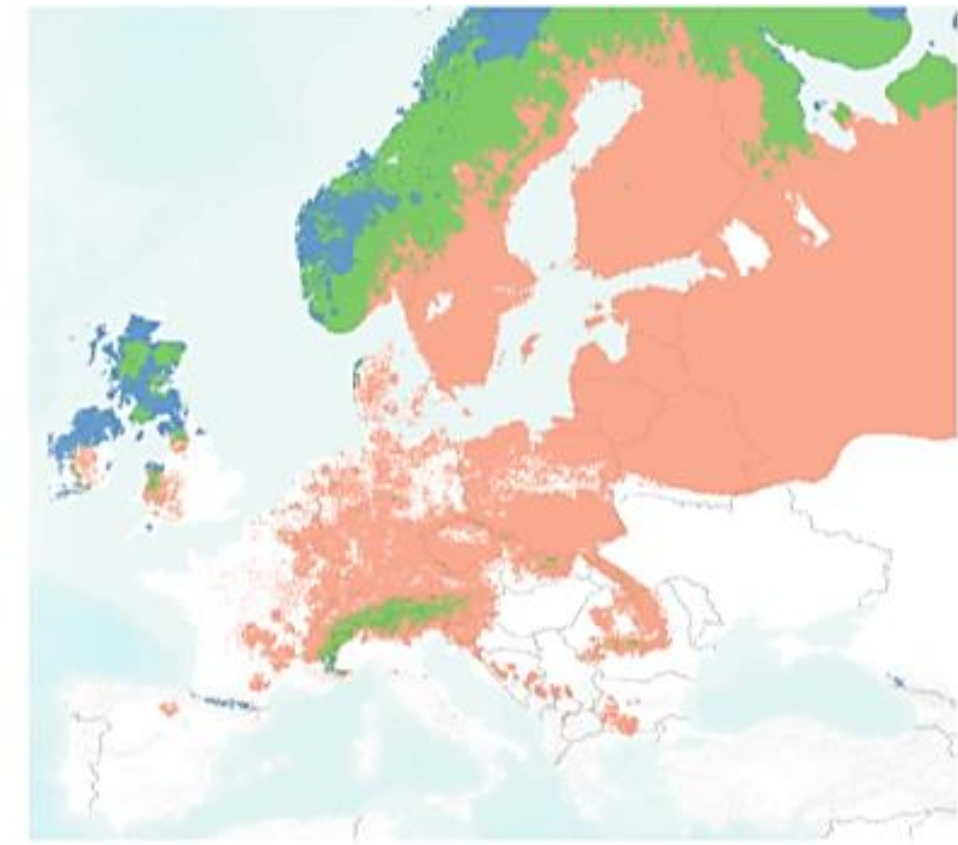
Świerk

w 2018 r.

w 2070 r., przy optymistycznym scenariuszu klimatycznym

w 2070 r., przy pesymistycznym scenariuszu klimatycznym

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie będą?

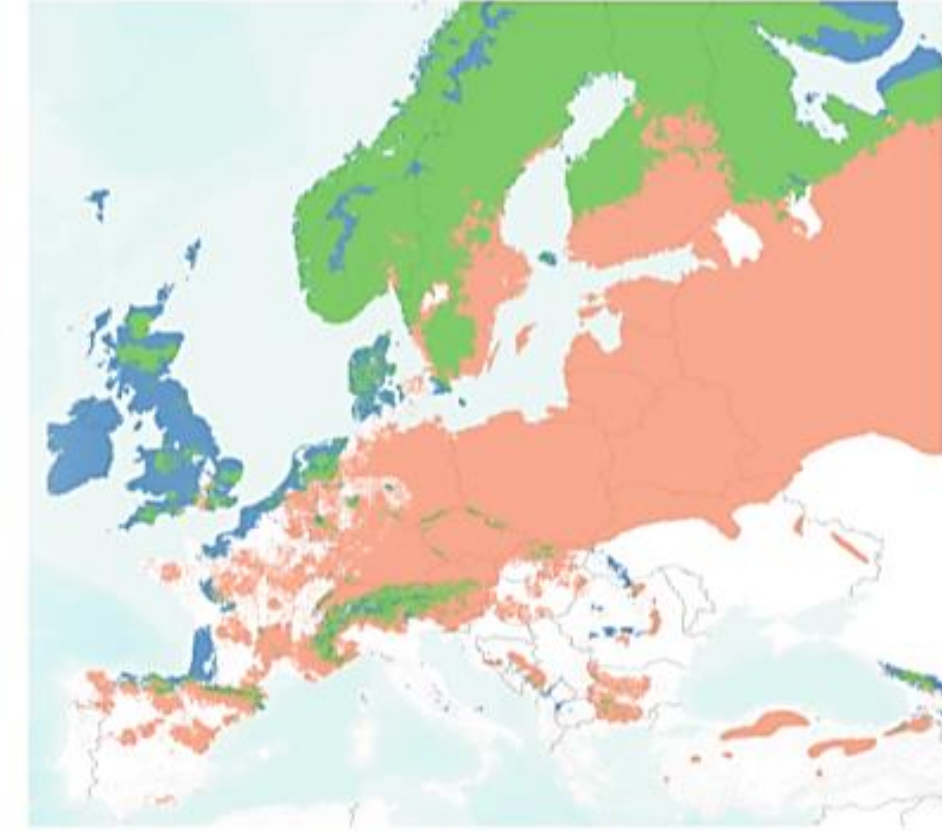
Sosna

w 2018 r.

w 2070 r., przy optymistycznym scenariuszu klimatycznym

w 2070 r., przy pesymistycznym scenariuszu klimatycznym

ŹRÓDŁO: Aplikacja Future Forest; Dyderski, MK, Paż, S, Frelich, LE, Jagodziński, AM. How much does climate change threaten European forest tree species distributions?. Glob Change Biol. 2018

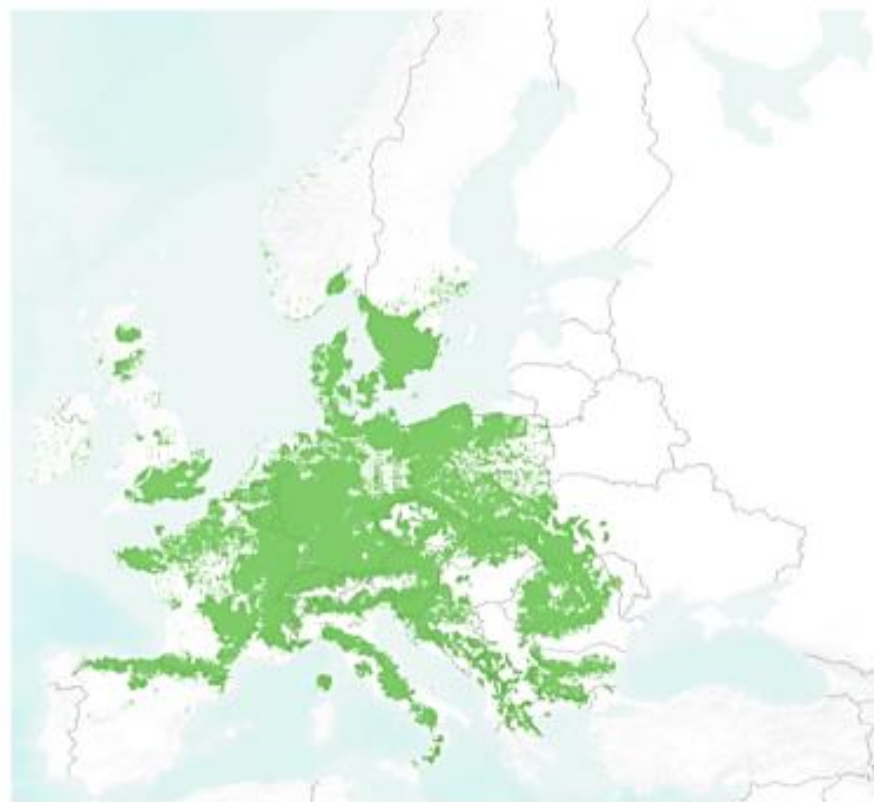
SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

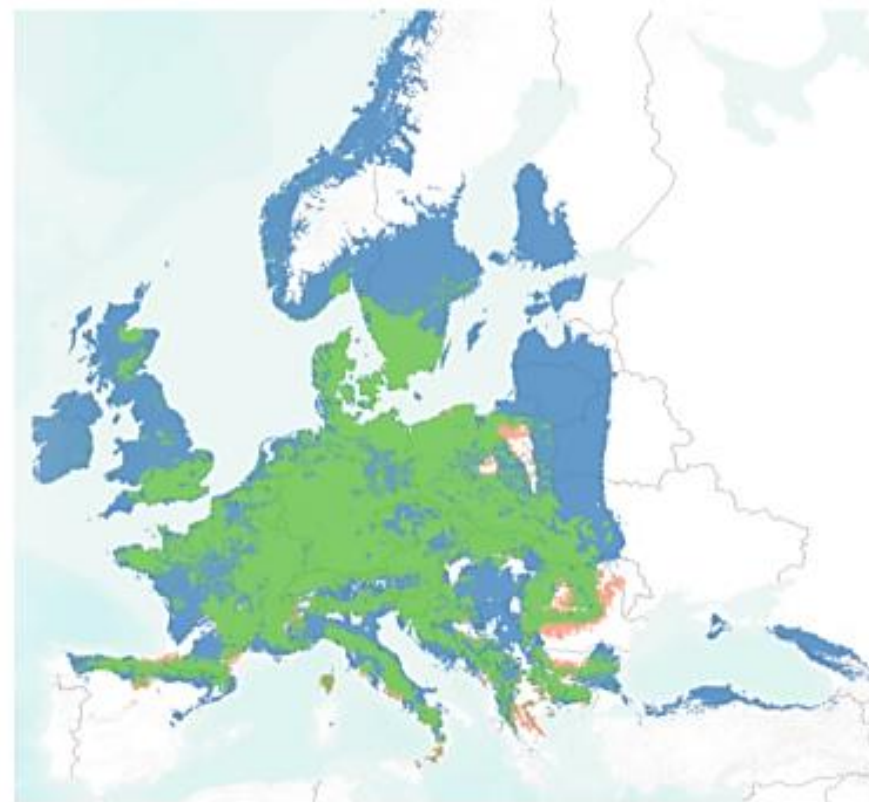
Jakie będą?

 obszar pokrywający się z tym z 2018 r.   obszar utracony   obszar zyskany

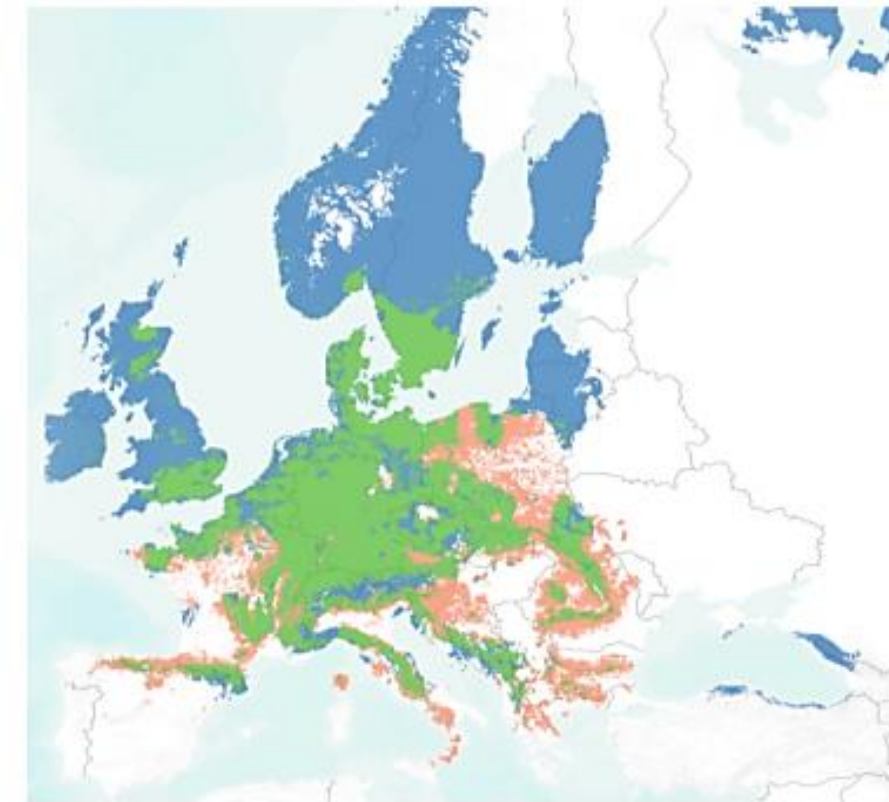
Buk

w 2018 r.

w 2070 r., przy optymistycznym scenariuszu klimatycznym

w 2070 r., przy pesymistycznym scenariuszu klimatycznym

ŹRÓDŁO: Aplikacja Future Forest; Dyderski, MK, Paż, S, Frellich, LE, Jagodziński, AM. How much does climate change threaten European forest tree species distributions?. Glob Change Biol. 2018

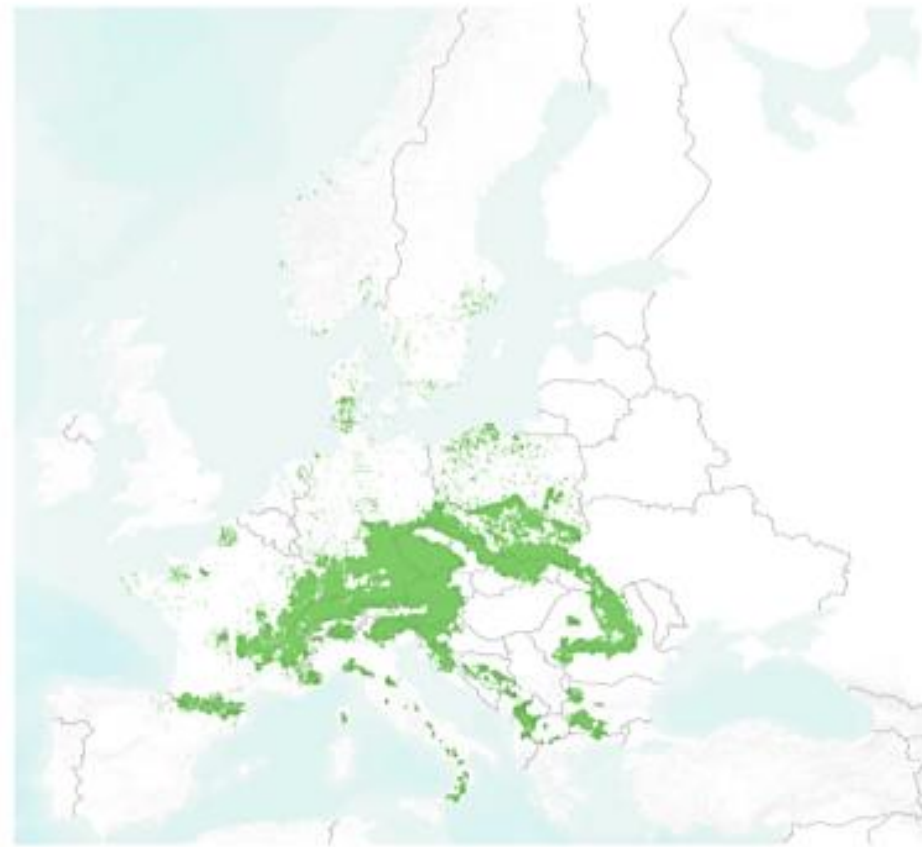

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

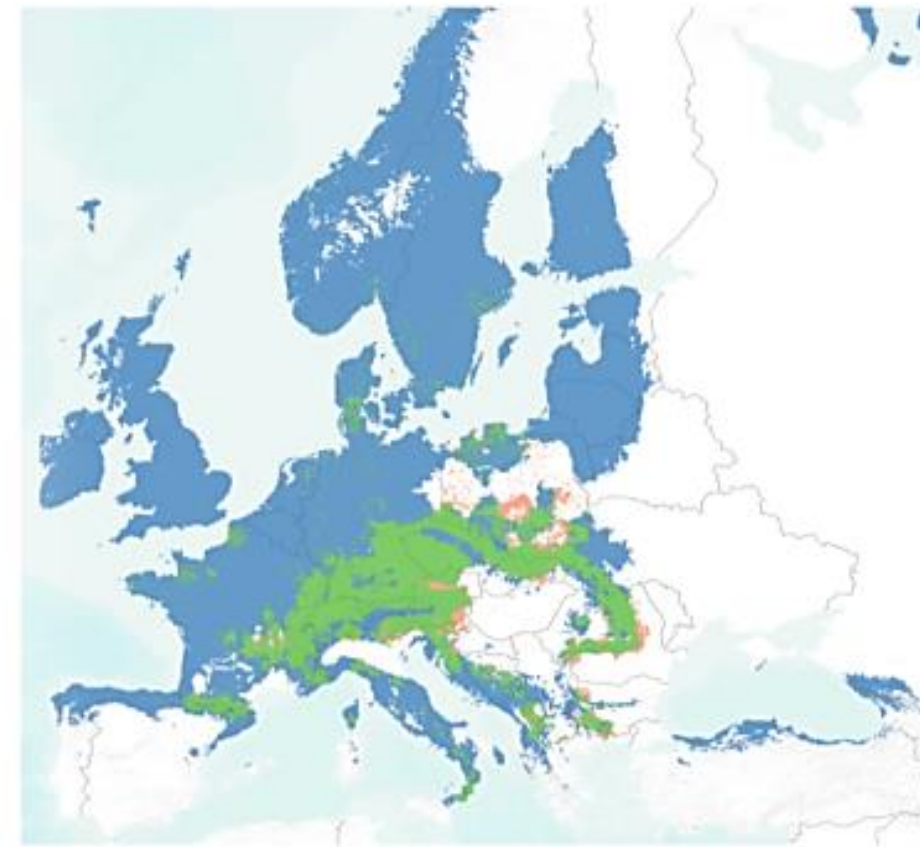
Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie będą?

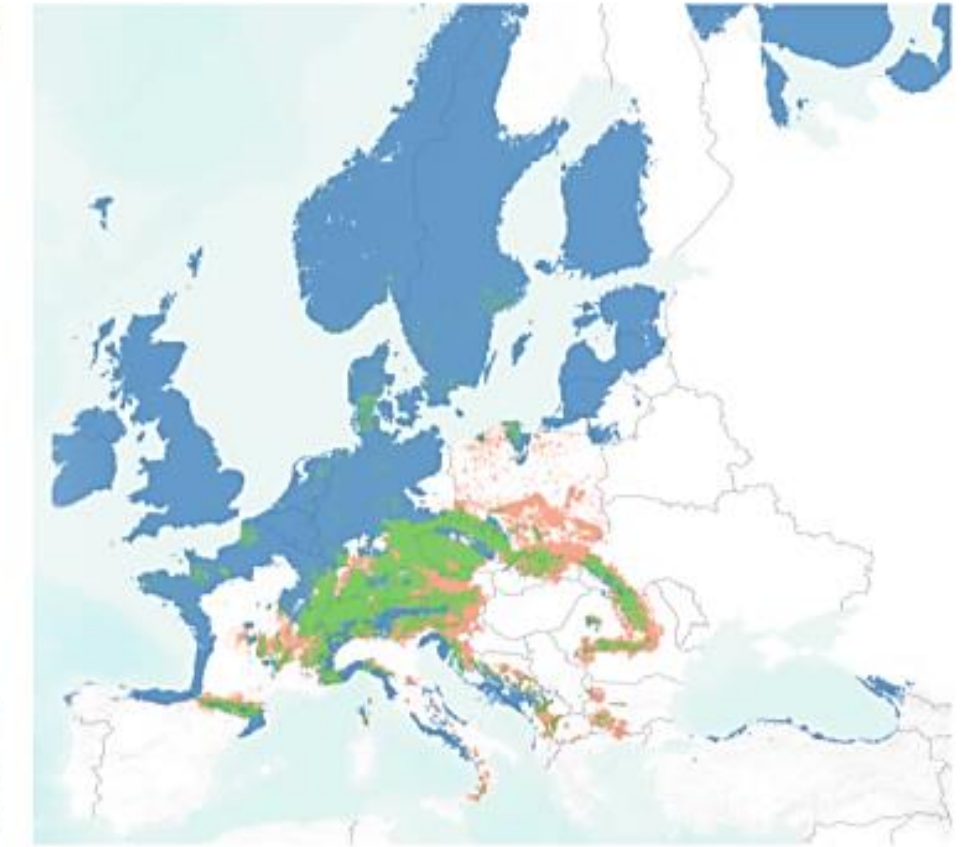
Jodła

w 2018 r.

w 2070 r., przy optymistycznym scenariuszu klimatycznym

w 2070 r., przy pesymistycznym scenariuszu klimatycznym

ŹRÓDŁO: Aplikacja Future Forest; Dyderski, MK, Paż, S, Frelich, LE, Jagodziński, AM. How much does climate change threaten European forest tree species distributions?. Glob Change Biol. 2018

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

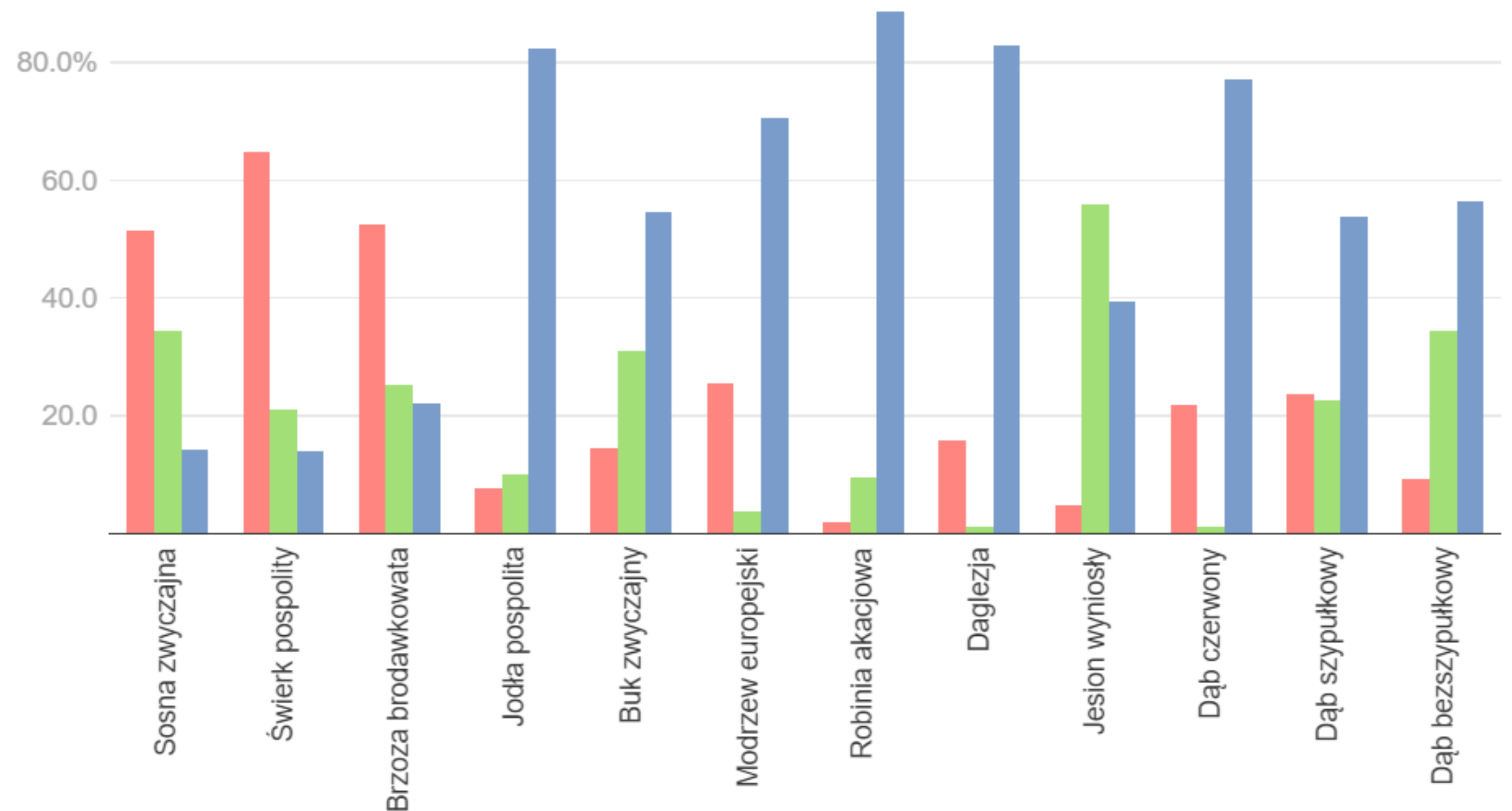
Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie będą?

Procent zasięgu, jaki dane gatunki stracą, zachowają lub zyskają do roku 2070 względem roku 2018. Dane dotyczą obszaru Europy.

utraci zachowa zyska

<https://connect.appsilon.com/future-forests/>

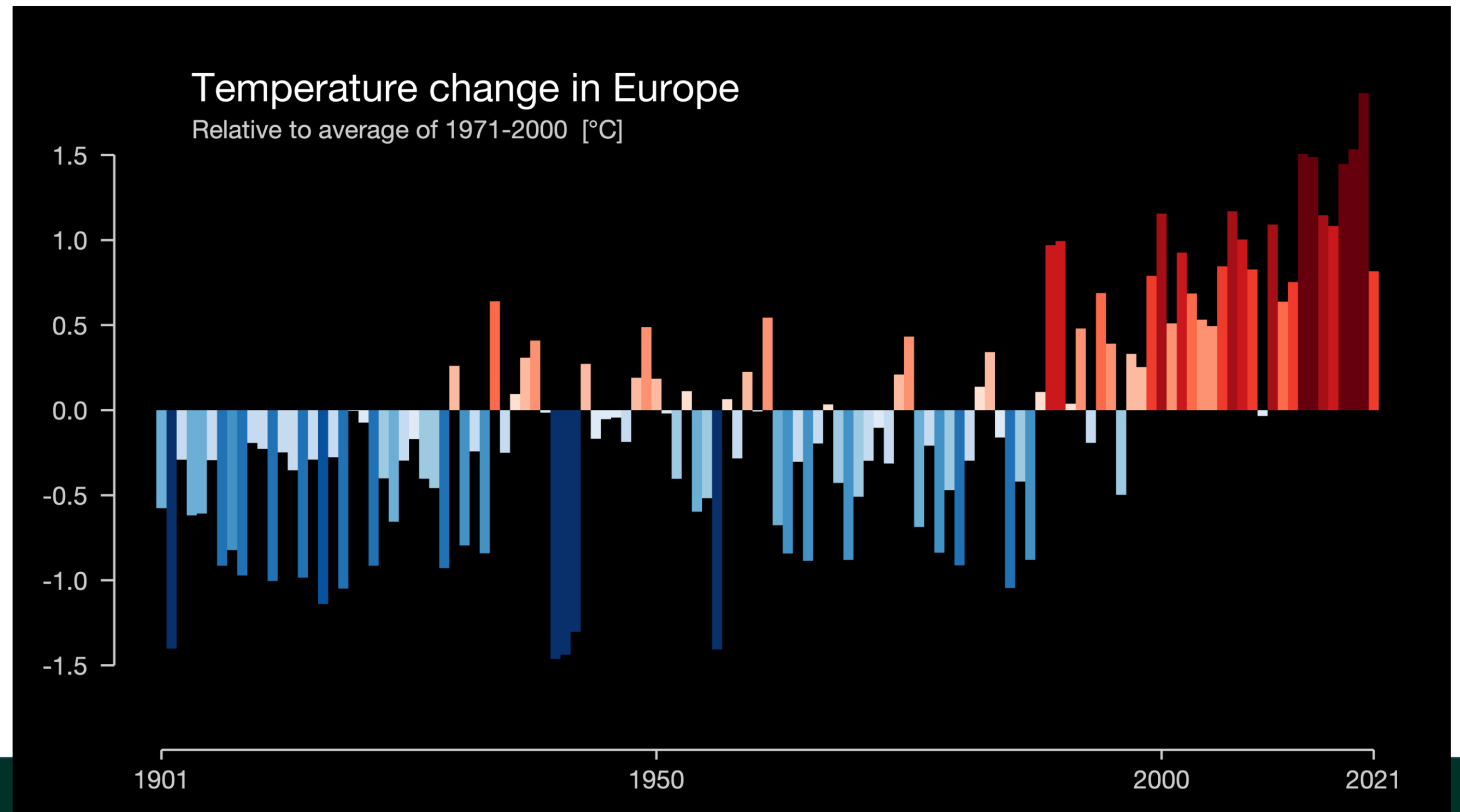

ŹRÓDŁO: Aplikacja Future Forest;
Dyderski, MK, Paź, S, Frelich, LE, Jagodziński, AM. How much does climate change threaten European forest tree species distributions?. Glob Change Biol. 2018

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

<https://showyourstripes.info/>

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zmiany klimatyczne (i środowiskowe) oddziałują na warunki wzrostu drzew:

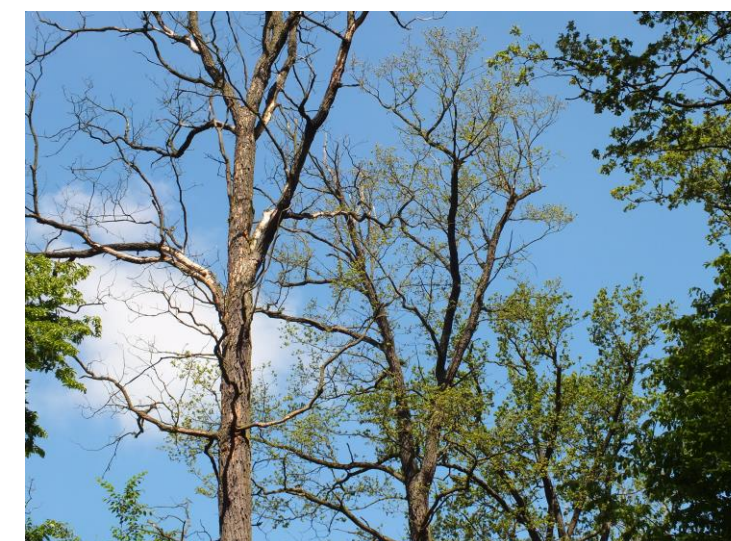
- Wydłużenie okresu wegetacyjnego w naszej strefie klimatycznej,
- Eutrofizacja siedlisk (akumulacja związków azotowych – dostępny N - wzrost dwukrotny)
- Wzrost zawartości CO₂ w powietrzu (więcej o 40% od początku rewolucji przemysłowej)
- Wzrost tempa przyrostu (np. buk przyrasta szybciej o 1/2 w porównaniu do stanu sprzed 150 lat)

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zmiany klimatyczne oddziałują na stan zdrowotny i występowanie gatunków drzew:

- Susza zmienia warunki życia drzew i lasu (adaptacja?)

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zmiany klimatyczne oddziałują na stan zdrowotny i występowanie gatunków drzew:

- Choroby i zamieranie leśnych gatunków lasotwórczych (szczególnie borealnych - sosny, świerka)
  - Jemioła jodłowa i sosnowa, kornik drukarz i k. ostrozębny...
  - Zamieranie jesionów

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zmiany klimatyczne oddziałują na stan zdrowotny i występowanie gatunków drzew:

- „Wędrownka” gatunków południowych
- (wolniejsza niż zmieniające się warunki klimatyczne – 14 km na rok?)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Kasztan jadalny z Rept, dzielnicy Tarnowskich Gór, jest najgrubszym w Polsce i w Europie. Ma około 450 lat, 850 cm w obwodzie pnia i 28 m wysokości.

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zmiany klimatyczne = przemiany zbiorowisk leśnych
(fitosocjologicznie, siedliskowo)

- Grądowienie wilgotnych;
- Eutrofizacja (mezotroficznych i oligotroficznych);
- Zacienianie (ubywanie gatunków ciepłolubnych i światłożądnych);
- Neofityzacja (gatunki obce, inwazyjne)

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zwiększona presja społeczna na las i jego funkcje środowiskowe, społeczne, ochronne...

W warunkach pandemii CILP wskazywał na wzrost obecności społeczeństwa w lasach. Udział osób, które przynajmniej raz w miesiącu są w lesie wzrósł z 16% do 56%!

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zwiększona presja społeczna na las i jego funkcje środowiskowe, społeczne, ochronne...

Wzrosło też zainteresowanie bezpośrednią przyszłością lasu (LiO)

Pododdział 16-17-3-11-91-d

Nadleśnictwo Zwoleń
Powierzchnia 7.86ha

Obowiązuje Plan Urządzenia Lasu na lata 2013-2022.

Zaplanowano tu **wycinkę 30% dojrzałych drzew w formie dziur na całej powierzchni** w ramach **rębni gniazdowej III^A** (w dwóch etapach).

2022 Na rok 2022 zaplanowano tu zabieg rębni III^A.

 Cały pododdział 91-d ma status **lasu ochronnego**, który wg obowiązującego prawa powinien być **szczególnie chroniony**. Zgodnie z przyjmowaną przez Lasy Państwowe doktryną **wielofunkcyjnej zrównoważonej gospodarki leśnej**, funkcja gospodarcza nie powinna być wiodącą funkcją dla tego lasu.

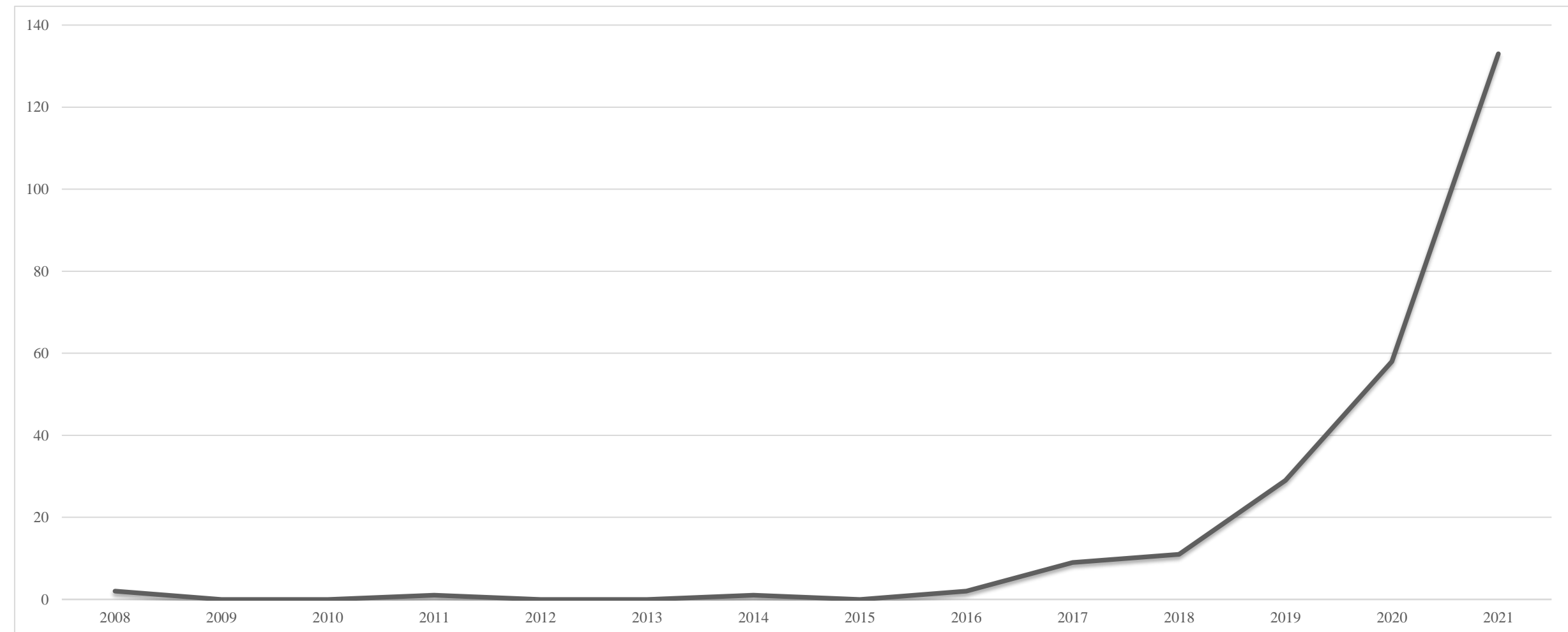
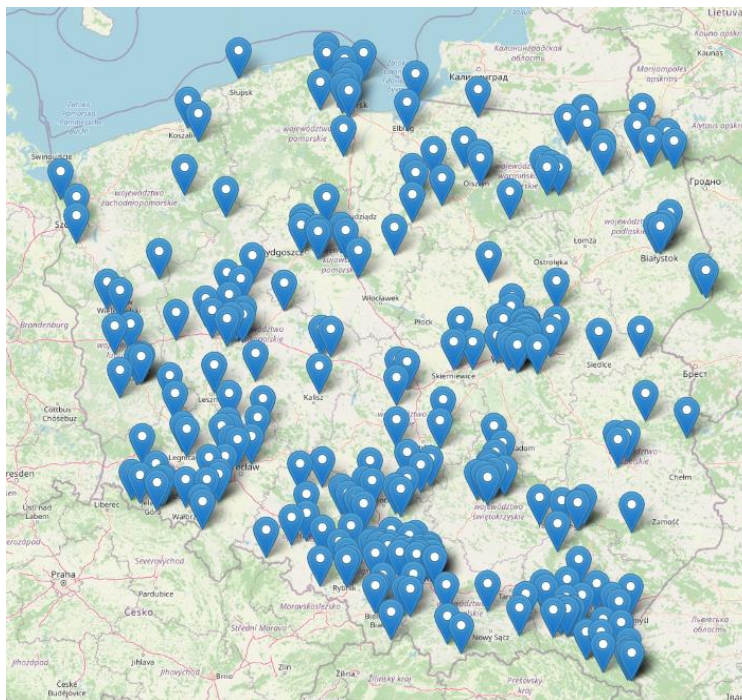
Uwaga: W tym roku kończy się PUL! Nadleśnictwo powinno prowadzić konsultacje PUL na lata 2023-2032. Jeżeli ten las jest dla Ciebie ważny, zadzwoń i napisz do Nadleśnictwa Zwoleń z żądaniem włączenia Cię do konsultacji nowego PUL, masz do tego prawo. Lasy Państwowe słabo radzą sobie z informowaniem społeczeństwa o konsultacjach, dlatego **zadzwoń i napisz już dziś**, by pomóc Nadleśnictwu Zwoleń wywiązać się z jego ustawowych obowiązków.

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zwiększona presja społeczna na las i jego funkcje środowiskowe, społeczne, ochronne...

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Mapa lasyobywatele.pl

Źródło: <https://mapy.lasyobywatele.pl/inicjatywy-obywatelskie.html>

Ewa Grzeszczuk

*Leśne protesty w Polsce jako wkład w proces
partycypacji społecznej w planowanie
urządzeniowe*

praca inżynierska 2022

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Zwiększona presja społeczna na las i jego funkcje środowiskowe, społeczne, ochronne...

Próba odpowiedzi jest Zarządzenie 58 DGLP – lasy o wiodącej funkcji społecznej „Lasy społeczne”

Na jakiej powierzchni?

(w granicach miast 310 tys. ha – może być 0,5-1 mln ha)

Jakie zmiany w zasadach zagospodarowania?

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Lasy o wiodącej funkcji społecznej – jakie zmiany?

(strefa intensywnego

i strefa zrównoważonego oddziaływania społecznego)

- Zachowanie powierzchni otwartych z rodzimymi roślinami kwiatowymi, szczególnie nektarodajnymi
- Preferowanie rębni złożonych: stopniowej gniazdowej i przerębowej. Rębnie zupełne tylko ze względów ochronnych (np. Natura 2000)
- Małoinwazyjne przygotowanie gleby
- Zespoły Lokalnej Współpracy

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie będą lasy przyszłości w Polsce?

Gęstsze czy z większymi lukami (światło)?

Prawdopodobieństwo zamierania drzewa wzrasta wraz z wiekiem.
Najstarsze drzewa będą tworzyły luki w piętrze koron.
Więcej światła, więcej kwiatów...

Zmiana częstotliwości i intensywności kwitnienia

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie będą lasy przyszłości w Polsce?

Nowe gatunki (w tym miododajne)?

Wzrost udziału gatunków liściastych w tym lipy, klonów, być może **robinii** na gruntach trudnych.

Wciąż obowiązuje zakaz wprowadzania do lasów gatunków obcych ale np. domieszki daglezi...

Wzrośnie też udział jodły.

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Jakie będą lasy przyszłości w Polsce?

Lasy porolne będą podlegały renaturyzacji.

Wzrośnie areał lasów wyłączonych z intensyfikacji funkcji produkcyjnej albo wyłączonych z użytkowania, podlegających ochronie.

W lasach społecznych zmienią się zasady postępowania.

Wnioski

Las się zmieni.

Będzie bardziej zróżnicowany pod względem zdrowotnym, wiekowym, faz rozwojowych, presji społecznej...

Będzie wzrastała jego żyzność a spadała wilgotność (lokalnie może być zalewany).

Zbiorowiska leśne będą podlegały dalszemu upodabnianiu pod względem roślinności runa – podlegającemu ocienieniu przez warstwy drzew i krzewów.

Runo będzie podlegało presji gatunków inwazyjnych.

Zagospodarowanie lasów przyszłości – środowiska dla pszczół

Michał Orzechowski

Instytut Nauk Leśnych/Wydział Leśny SGGW

Katedra Urządzania Lasu, Dendrometrii i Ekonomiki
Leśnictwa

michal_orzechowski@sggw.edu.pl

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
www.sggw.edu.pl